

PRÍLOHA: STANOVISKO VLÁDY

Nasledujúca príloha nie je súčasťou analýzy a návrhov ECRI týkajúcich sa situácie na Slovensku

V súlade so svojou metódou individuálneho prístupu ku krajinám ECRI nadviazala so slovenskými orgánmi dôverný dialóg o prvom návrhu svojej správy. Mnohé pripomienky slovenských orgánov akceptovala a zapracovala do konečného znenia správy (v ktorej sa, pokiaľ nie je uvedené inak, môže brať do úvahy iba vývoj do 20. marca 2014, kedy sa posudzoval prvý návrh).

Slovenské orgány tiež požiadali o to, aby ich ďalej uvedené stanovisko bolo pripojené k správe ako jej príloha.

Stanovisko Slovenskej republiky k

„návrhu Piatej správy o Slovensku“ vypracovanému Európskou komisiou proti rasizmu a intolerancii (ECRI)

Slovenská republika oceňuje konštruktívny dialóg s ECRI počas 5. monitorovacieho cyklu a víta skutočnosť, že ECRI uznala pokrok, ktorý bol v mnohých oblastiach dosiahnutý od ostatného monitorovacieho cyklu. Taktiež s uspokojením konštatuje, že väčšina pripomienok k návrhu správy o Slovensku bola zapracovaná do jej finálnej verzie, čo zvýšilo kvalitu samotnej správy. Slovenská republika podporuje aktivity ECRI v boji proti rasizmu, rasovej diskriminácii, xenofóbii, antisemitizmu a inej netolerancii a bude venovať náležitú pozornosť odporúčaniam obsiahnutým v piatej správe ECRI o Slovensku.

Slovenská republika sa vo všeobecnosti stotožňuje s odporúčaniami ECRI obsiahnutými v správe. Niektoré odporúčania týkajúce sa napr. trestnej zodpovednosti právnických osôb sú v súčasnosti v legislatívnom procese a budú čoskoro implementované. Iné odporúčania v čase zverejnenia správy už boli implementované.

Slovenská republika je však toho názoru, že správa v niektorých bodoch neodráža v plnej miere aktuálne platný stav. Preto si dovoľuje spresniť niektoré pre ňu dôležité otázky v nasledujúcom stanovisku.

I. COMMON TOPICS

1. Legislation against racism and racial discrimination

- Criminal law (paragraphs 3 -19)

Slovenská republika sa stotožňuje s konštatovaním ECRI, že ochrana občianstva nie je explicitne uvedená ako znak skutkovej podstaty trestného činu v súčasnom znení Trestného zákona. Trestný zákon však zámerne hovorí o príslušnosti k niektorej rase, národu, národnosti, farbe pleti, etnickej skupine alebo pôvodu rodu, čím pokrýva celú škálu možných rasistických a xenofóbnych motívov. Ak už terminologicky rozlišujeme medzi príslušnosťou k národu a národnosti, tak potom musíme výkladom jednoznačne dôjsť k záveru, že príslušnosť k národu zahŕňa štátnu príslušnosť (nationality) a teda aj občianstvo (citizenship).

Slovenská republika je taktiež toho názoru, že ochrana jazyka je dostatočným spôsobom zvýraznená práve v ustanovení § 423 odsek 1 písmeno a) Trestného zákona a primerane postihuje konania, predmetom ktorých je hanobenie jazyka ako subjektívny prejav páchatela.

Odporúčanie, aby bol Trestný zákon novelizovaný o ustanovenie, ktoré výslovne uvádza, že motivácia na základe rasy, farby pleti, jazyka, náboženstva, štátneho občianstva, alebo národného/etnického pôvodu predstavuje prirážajúcu okolnosť pre akýkoľvek trestný čin, nie je možné implementovať, nakoľko súčasné znenie Trestného zákona postihuje jednak konkrétne konania extrémizmu a rasovej motivácie v ustanoveniach § 421 až 424a Trestného zákona, ale aj ostatné konania pri ďalších skutkových podstatách trestných činov¹. Zakomponovanie motivácie

---

¹ Prostredníctvom ustanovenia § 140a Trestného zákona s odkazom na ustanovenie § 140 písmeno d) a f) Trestného zákona ako osobitný motív.

páchateľa, ktorý spáchal trestnú činnosť z dôvodu rasy, farby pleti, jazyka, náboženstva, štátneho občianstva, alebo národného/etického pôvodu do prítiažujúcich okolností, by bolo jeho dvojité postihnutím, nakoľko práve osobitný motív predstavuje podľa vyššie citovaného ustanovenia Trestného zákona znak kvalifikovanej skutkovej podstaty, čo sa jednoznačne prejaví i v jeho prísnejšom potrestaní. Navyše, nejaví sa ako možné a vhodné, aby rasová motivácia predstavovala prítiažujúcu okolnosť u všetkých trestných činov, nakoľko skutkové podstaty jednotlivých trestných činov majú rôznorodé objekty ochrany a nie u všetkých je možné prihliadať a brať do úvahy rasovú motiváciu, ako napr. u trestných činov pytliactva, zatajenia vecí a pod.

- Independent authorities (paragraph 28)

Vláda SR sa vo svojom Programovom vyhlásení z roku 2010 zaviazala, že bude dbať o posilnenie uplatňovania ľudskoprávnych princípov vo svojej činnosti a v činnosti štátnych orgánov. Za týmto účelom bol v roku 2010 ustanovený nový stály poradný orgán vlády SR - Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

Rada vlády je koordinačným orgánom v oblasti ochrany základných ľudských práv a slobôd, politických a občianskych práv, práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv, práv na ochranu životného prostredia a kultúrneho dedičstva, v oblasti práv dieťaťa a presadzovania najlepšieho záujmu dieťaťa, v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím a práv seniorov, pri presadzovaní zásady rovnakého zaobchádzania, rovnosti príležitostí a rodovej rovnosti. Zloženie Rady je výnimočné tým, že združuje na jednej strane ministrov a vysokých štátnych úradníkov s možnosťou prijímať relevantné rozhodnutia, no na druhej strane zabezpečuje účasť ďalších štátnych inštitúcií, akademikov, miest a obcí, ako aj občianskej spoločnosti na tvorbe jej rozhodnutí. Tým vytvára jedinečnú platformu na stretnutia a prijímanie rozhodnutí toho najširšieho spektra spoločnosti v oblastiach, ktoré sa jej bezprostredne týkajú. Stretnutia Rady sa uskutočňujú približne šesťkrát do roka.

Na expertnej úrovni má Rada vytvorených sedem výborov - Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny, Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím, Výbor pre rodovú rovnosť, Výbor pre deti a mládež, Výbor pre výskum, vzdelávanie a výchovu v oblasti ľudských práv a rozvojového vzdelávania, Výbor pre predchádzanie a elimináciu rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie a Výbor pre práva lesbičiek, gayov, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb, prostredníctvom ktorých majú združenia zastupujúce jednotlivé zraniteľné skupiny možnosť ovplyvňovať jednotlivé rozhodnutia. Výbory umožňujú odborne sa zaoberať jednotlivými oblasťami v kompetencii Rady a vzhľadom na ich užšie zloženie sa aj častejšie stretávať.

V súčasnosti prebiehajú rokovania na pracovnej úrovni s cieľom zefektívnenia vnútorného fungovania Rady tak, aby mohla operatívne reagovať na aktuálne ľudskoprávne otázky.

2. Hate speech (paragraphs 40 - 53)

Správa ECRI vychádza z informácií, ktoré SR poskytla OBSE-ODIHR pri vypracovaní výročnej správy o trestných činoch z nenávisťi v regióne OBSE. Potreba rozlišovania takýchto trestných činov podľa jednotlivých druhov motivácií (vyžadovaná aj zo strany OBSE-ODIHR) viedla k otvoreniu tejto témy na pôde Výboru pre predchádzanie a elimináciu rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie, ktorý sa touto otázkou bude podrobne zaoberať v rámci jednej zo svojich pracovných skupín s cieľom upraviť existujúce formuláre u všetkých subjektov, ktoré sú súčasťou trestného konania tak, aby bolo možné sledovať jednotlivé druhy motivácie.

Ako doplnenie ďalších aktivít smerujúcich k zbieraniu údajov a správ týkajúcich sa rasizmu, extrémizmu a xenofóbie SR uvádza, že v roku 2014 bol spustený projekt NEHEJTUJ.sk, ktorý pripravilo občianske združenie eSlovensko spoločne s partnermi a je určený do slovenských základných a stredných škôl, ale aj do iných štátnych a súkromných inštitúcií pracujúcich s deťmi a mládežou. Výstupom projektu je metodická príručka a DVD s výberom filmov slovenskej a zahraničnej produkcie na témy netolerancie.

3. Integration policies

- Roma integration policies (paragraphs 81-103)

Slovenská republika nesúhlasí s hodnotením, že nedošlo k implementácii programu pre integráciu Rómov z dôvodu nedostatku vôle, a tiež preto, že rôzne programy zostávajú v rámci zodpovednosti jednotlivých ministerstiev. Zlepšovanie situácie Rómov vo všetkých oblastiach života ostáva naďalej jednou z hlavných priorít vlády SR. V januári 2012 vláda SR prijala Stratégiu SR pre integráciu Rómov do roku 2020 ako komplexný dokument, ktorým reaguje na potrebu riešiť výzvy spojené so sociálnym a spoločenským začleňovaním rómskych komunít. Jej súčasťou sa stali revidované národné akčné plány Dekády začleňovania rómskej populácie 2005 - 2015.

Stratégia a jej akčné plány tvoria základ štátnych integračných politík v oblastiach vzdelávania, zamestnania, bývania, zdravia, finančného začleňovania a súčasne aj základ aktivít v horizontálnych oblastiach podmieňujúcich úspešnú realizáciu týchto politík, ako je boj proti diskriminácii, rasizmu, intolerancii, presadzovanie pozitívneho vnímania Rómov, posilňovanie postavenia Rómov, realizácia sociálnych investícií a opatrení sociálnej súdržnosti, znižovanie chudoby, zber informácií a realizácia monitorovacích a hodnotiacich procesov efektívnosti štátnych politík. Úlohou stratégie je súčasne čo najlepšie využitie a transparentné pridelovanie všetkých dostupných finančných prostriedkov, vrátane prostriedkov európskej solidárnej pomoci, pre zabezpečenie procesu integrácie Rómov.

Splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity pôsobí ako koordinátor procesu implementácie stratégie a je primárne zodpovedný za sledovanie jej naplňania na úrovni jednotlivých politík, programov a projektov. Jej konkrétna implementácia je zabezpečená prostredníctvom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, ministerstiev, iných orgánov štátnej správy a právnických osôb.

Implementácia stratégie priniesla už viacero projektov s konkrétnymi pozitívnymi dopadmi na marginalizované rómske komunity, či už to je projekt terénnej sociálnej práce, projekt asistenta učiteľa alebo projekt komunitných centier.

Integrálnou súčasťou stratégie je monitorovanie a hodnotenie plnenia jednotlivých opatrení. Vo februári 2014 Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity vypracoval monitorovaciu správu plnenia stratégie za roky 2012 a 2013, ktorú následne predložil na rokovanie vlády SR.

In the area of data collection the Slovak Republic has taken appropriate actions to obtain a comprehensive data from all sectors of the state administration. From 2010 to 2015, an extensive research project has been carried out focused on statistical monitoring of the living conditions of marginalised Roma communities in Slovakia in a time perspective. One of the outcomes of the research is standardisation of selected data monitoring within Slovakia's official statistics.

- Culture

SR vníma ochranu kultúrnych práv ľudí ohrozených diskrimináciou ako jednu zo základných podmienok na udržanie súdržnosti spoločnosti. Z tohto dôvodu realizuje opatrenia, ktoré bránia vzniku trvalých obmedzení či riziku vylúčenia akýchkoľvek skupín obyvateľov z plnohodnotnej účasti na kultúrnom a spoločenskom živote. Ministerstvo kultúry SR vytvorilo stabilný finančný mechanizmus - dotačný program *Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva* (ako dočasné vyrovnávacie opatrenie v zmysle antidiskriminačného zákona) na podporu kultúrnych aktivít zameraných na prevenciu a elimináciu všetkých foriem násilia, intolerancie a diskriminácie a na podporu tolerancie a medzikultúrneho dialógu. Program je zameraný aj na napĺňanie kultúrnych potrieb ľudí (obzvlášť detí a žien) z prostredia marginalizovaných rómskych komunit, migrantov a LGBTI osôb. V rámci tejto dotačnej schémy je každoročne prerozdelených cca 300 000 €.

Dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva (počet podporených projektov)							
rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
počet podporených projektov	43	53	87	89	84	117	117

Education

V SR sa naplno uplatňuje zásada rovnosti zaobchádzania v oblasti vzdelávania. Od roku 2002 bola zavedená profesia asistenta učiteľa a zároveň stanovená výnimka zo zákonom vyžadovaného vzdelania do konca roku 2010. V súčasnosti požiadavky na vzdelanie asistentov ustanovuje zákon o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch², a to v alternáciách vysokoškolského alebo úplného stredoškolského vzdelania. SR sa nestotožňuje s tvrdením, uvedená kvalifikácia znižuje šance pre rómskych uchádzačov. Uvedené stanovisko naznačuje, že Rómovia nie sú schopní dosiahnuť požadovanú kvalifikáciu. SR je toho názoru, že príslušná kvalifikácia u pedagógov je základom úspechu žiakov. Kvalitný učiteľ a iný/d'alší pedagogický zamestnanec (napr. asistent) je najdôležitejší článok vo vzdelávaní.

Súčasťou sociálneho systému SR prostredníctvom Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR je poskytovanie dotácií na stravu a školské potreby. Ich poskytovanie však nie je viazané na etnický pôvod, správanie žiakov či školskú dochádzku, a ani nie je plán ho takto viazať. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR financuje cestovné náklady na dopravu každému žiakovi základnej školy v prípade, že v obci, v ktorej má žiak trvalý pobyt, nie je zriadená základná škola a žiak navštevuje základnú školu v inej obci v rámci školského obvodu³.

- Health care

V oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti sa na Slovensku uplatňuje ústavne chránená zásada rovnakého zaobchádzania v zmysle zákona o zdravotnej

² § 7 ods. 2 písm. b) zákona č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

³ § 8 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 4a ods. 2 písm. a) zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov a smernice č. 9/2009-R, ktorou sa určuje postup úhrady nákladov na dopravu žiakov základnej školy a základnej školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v znení neskorších predpisov

starostlivosti⁴. Od októbra 2013 sa na Slovensku realizuje celoslovenský projekt „Zdravé komunity“, ktorý je finančne podporený z dotácií na podporu sociálnych a kultúrnych potrieb a riešenia mimoriadne nepriaznivej situácie rómskej komunity. Finančná dotácia na podporu projektu je naplánovaná do 30. júna 2014, s možnosťou ďalšieho predĺženia do októbra 2014. V ďalšom období sa plánuje vypracovať národný program na podporu zdravia rómskej komunity, ktorý by mal byť finančne podporený zo štrukturálnych fondov EÚ. Projektom je zabezpečená terénna práca 108 asistentov osvetu zdravia a 12 regionálnych terénnych koordinátorov v segregovaných a separovaných rómskych osídleniach. Projekt v období od 1. januára do 30. júna 2014 počíta so zvýšením lokalít na 144, s pôsobením 144 asistentov zdravia a 16 koordinátorov. V pravidelných intervaloch sú realizované vzdelávacie aktivity pre všetkých zamestnancov, nejde len o prípravu a zaškolenie nových zamestnancov, ale aj o kontrolu, supervíziu a motiváciu.

Osobitne v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia je jedným z čiastkových cieľov Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020 zvyšovať povedomie o výchove k rodičovstvu, reprodukčnému zdraviu, materstvu a starostlivosti o dieťa, ako aj realizovať osvetové komplexné nestereotypné aktivity zamerané na zvyšovanie informovanosti o sexuálnom a reprodukčnom správaní pre ženy a mužov z marginalizovaných rómskych komunít (vrátane kampaní na zvýšenie a skvalitnenie informovanosti o používaní moderných metód antikoncepcie). V oblasti zdravotnej starostlivosti sa náležitá pozornosť venuje integrácii marginalizovaných rómskych komunít, prostredníctvom zvyšovania povedomia o zdraví a zdravotnom štýle, podporovania využívania existujúcich preventívnych zdravotných služieb, či rozširovania programu komunitných pracovníkov v oblasti zdravotnej výchovy s pomocou mediátorov osvetu zdravia. Cieľom stratégie je taktiež zabezpečovať nediskriminačný, kvalitný a slobodný prístup pre príslušníčky a príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít k moderným antikoncepčným metódam a k službám sexuálneho a reprodukčného zdravia, založeným na dobrovoľnosti a princípoch informovaného rozhodovania a súhlasu.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity sa v rámci prípravy projektu „Zdravé komunity“ v roku 2013 spolupodieľal na vzdelávaní asistentov osvetu zdravia. V rámci pokračujúceho projektu, ktorý bol schválený na obdobie od januára do júna 2014 vzdelávanie asistentov osvetu zdravia zabezpečuje príjemca dotácie - realizátor projektu, ktorý je súčasne zamestnávateľom asistentov zdravotnej osvetu. Jednou zo vzdelávacích tém je aj sexuálne a reprodukčné zdravie v prostredí marginalizovaných rómskych komunít. Po absolvovaní vzdelávania sú asistenti pripravení ponúkať poradenstvo a osvetu aj v tejto oblasti.

- Refugees and asylum seekers and other non-nationals (paragraphs 105-115)

V súčasnosti je v oblasti integrácie cudzincov kľúčovým strategickým dokumentom *Integračná politika Slovenskej republiky*, ktorú schválila vláda SR dňa 29. januára 2014. Integračná politika predstavuje systematický rámec politik, ktorých cieľom je zabezpečiť realizáciu opatrení na zefektívnenie procesu integrácie cudzincov. Efektívna integrácia cudzincov umožní spoločnosti využívať potenciál cudzincov tak, aby boli prínosom pre spoločnosť, a zároveň má aj preventívny význam pri predchádzaní rizík vzniku ekonomicky, sociálne a kultúrne rozdelenej spoločnosti, ako aj vzniku uzatvorených a exkludovaných komunít migrantov. Dôraz sa kladie na zvyšovanie povedomia o situácii a živote cudzincov na Slovensku a spôsoboch ochrany voči diskriminácii, rasizmu a xenofóbii. Zároveň sa vychádza aj z dôrazu na regionálnu a lokálnu úroveň, nakoľko samosprávy napomáhajú integrácii cudzincov

---

⁴ Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

a vytvárajú sociálnu súdržnosť medzi rôznymi komunitami a majoritnou spoločnosťou.

Rozpracovanie cieľov a konkrétnych opatrení Integrovačnej politiky bude zabezpečené príslušnými rezortmi v rámci akčných plánov s cieľom zohľadniť aktuálne potreby cieľovej skupiny.

II. TOPICS SPECIFIC TO SLOVAKIA

1. Interim follow-up recommendations for the fourth cycle

- *Functioning of the Slovak National Centre for Human Rights* (paragraphs 116 - 120)

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva bolo zriadené ako národná inštitúcia pre ľudské práva (NHRI) s cieľom plnenia kompetencií v oblasti ľudských práv. Do marca 2012 disponovalo akreditačným statusom B v súlade s Parížskymi princípmi. V roku 2013 podalo opätovnú žiadosť o novú akreditáciu. The Centre was granted B status accreditation by the decision of the ICC Sub-Committee on Accreditation, which was confirmed by the final decision of the ICC Bureau on 23 May 2014.

The Slovak Republic will continue to work on the amendment the Act on the Slovak National Centre for Human Rights with the aim to create the NHRI in full compliance with the Paris Principles. Relevant national authorities and civil society representatives currently discuss the future structure of the Administrative Board and the appointment of the NHRI's Executive Director by selection procedure.

- *Segregation of Roma children in education* (paragraphs 125 - 132)

Vláda SR, konkrétne Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR v spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, sa vo svojich aktivitách osobitne zameriava na predchádzanie diskriminácie a segregácie rómskych detí prostredníctvom viacerých opatrení. Centrárum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie poskytuje usmernenie pri posudzovaní školských schopností detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a pri ich zaradovaní do základnej školy (http://www.minedu.sk/data/files/2986_usmernenie.pdf).

Systémom financovania podporuje základné školy, aby začlenili žiakov so špeciálnymi potrebami, pričom zohľadňuje zvýšené náklady na ich vzdelávanie určené v štátnom vzdelávacom programe. Prostredníctvom výziev na rozvojové projekty zo štátneho rozpočtu, ako aj z Európskeho sociálneho fondu financuje projekty so zameraním na inklúziu v materských a základných školách. Od apríla 2014 sa realizuje projekt „PRINED - Projekt INkluzívnej Edukácie“, ktorého obsahom je podpora celodenného výchovného systému, zameranie na znižovanie počtu zaradených detí do špeciálnych škôl/špeciálnych tried ZŠ a na skvalitnenie práce učiteľov pridaním pomocného odborného personálu.

V súčasnosti Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR v spolupráci s ďalšími rezortmi, ako aj splnomocnencom vlády SR pre rómske komunity intenzívne rieši možnosť zabezpečenia rovnakého prístupu ku vzdelávaniu v obciach s vysokou koncentráciou žiakov z marginalizovaných rómskych komunít, konkrétne výstavbou modulových škôl v lokalitách, kde je dvojzmenná prevádzka. Dôraz je pritom kladený na zníženie počtu týchto žiakov v špeciálnych základných školách/špeciálnych triedach základných škôl vytvorením kapacitných priestorov v základnej škole. V roku 2013 bolo postavených 5 modulových škôl v sume 1 000 000 Eur a v roku 2014 sa zatiaľ rozbieha 9 škôl v sume 1 920 000 Eur.

